

Quê cha tít tấp sương mù lối

Dình Đại

*Từ thuở Giang Sơn bị đổi dời
Giao Thủy - Xuân Trường chia trăm lối
Từ khi đất nước bị phân đôi
Người đi một bước xa nghìn dặm
Nào biết rằng đi chẳng trở về
Trăm năm đất khách đời phiêu lãng
Mãi nhớ làng quê thuở thiếu thời
Mai đây trần thế gian nan trả
Một chút tình riêng gởi nước non
23/01/2021*

Facebook nhắc lại bài thơ tôi viết lúc nghĩ đến Ba tôi, khi ấy sức khoẻ ông đã yếu dần, đi lại khó khăn và nói cũng khó. Bác sĩ chuẩn đoán là thời gian của ông không còn bao lâu cho nên để ông ở nhà vui với con cháu vào lúc cuối đời. Ba tôi cũng biết được bệnh tình và bình thân chấp nhận. Đúng chín tháng sau thì Ba tôi mất. Ông bình thân ra đi trong giấc ngủ. Ông là một người can đảm. Từ bé đã vào trường thiếu sinh quân, khi trưởng thành thì vào quân ngũ cho đến năm 1972 mới rời quân đội ra hoạt động dân sự.

Ba tôi luôn giữ trong lòng sự gắn bó thiết tha với Sài Gòn nơi chứa đựng biết bao kỷ ức. Ông tìm về nơi ấy như tìm lại chút kỷ ức của một thời tươi đẹp và luôn mang trong lòng nỗi niềm chiến bại. Ông hẳn nhiên là không ưa cái chế độ cộng sản đã làm đảo lộn mọi thứ trong cuộc đời ông từ thửa bé. Nhưng có lẽ ông cũng đã mệt mỏi với cả một quãng đời trải qua bao thăng trầm sóng gió của thời cuộc mà ông chọn sống âm thầm cho phần đời còn lại.

Vậy là mơ ước đi thăm lại Hoa Kỳ một lần cuối trong đời sẽ không bao giờ thực hiện được. Ba tôi từng đi tu nghiệp tại trung tâm quân sự Fort Benning tại tiểu bang Georgia vào năm 1968 trước khi trở về tiếp tục phục vụ trong quân đội Việt Nam Cộng Hoà.

Có lần ông nói với tôi là khi nào thành thoi ông sẽ viết lại hồi ký. Về ngôi trường thiếu sinh quân tại Vũng Tàu. Về khoảng thời gian ông dạy ở Thủ Đức. Về khoảng thời gian ông làm việc ở Bộ Tổng Tham Mưu. Về những cuộc họp bốn bên. Về khoảng thời gian biến động nhiễu nhiễu của buổi giao thời đầy nước mắt. Ông thường kể tôi nghe về nhiều vị với nhiều tên gọi. Nhưng tôi không ghi chép lại. Đó là điều khiến tôi hối hận nhất.

Rồi cơn bạo bệnh ập đến như cơn lốc. Từ một người chưa bao giờ ngơi nghỉ bỗng chốc ông yếu dần. Và rồi ông không thực hiện được mơ ước của mình. Ngay cả chuyến đi cuối đời về Sài Gòn ông cũng không thể thực hiện được.

Thế nhưng, ở bên Ba tôi từng ngày cho đến khi ông tạ thế. Tôi thấy Ba tôi bình tĩnh và sáng suốt lạ thường. Ông không than van, không làm phiền đến con cái. Ông tự làm tất cả cho đến khi sức lực không thể làm gì. Ông luôn cười một cách hiền từ mỗi khi con cháu đến thăm. Di chứng của căn bệnh quái ác khiến ông nói rất khó. Nhưng tôi hiểu được ông muốn gì, chỉ cần qua ánh mắt. Mỗi khi tôi đoán sai ý thì ông lại bật cười. Tôi chưa kịp đem lại niềm tự hào và niềm vui nào đến cho Ba Má tôi thì nhị vị đã từ bỏ thế gian này. Có lẽ đó chính là điều khiến tôi ân hận nhất.

Quê Cha tôi gốc ở Nam Định, huyện Giao Thủy và Xuân Trường. Hình như bây giờ gộp lại thành Xuân Thủy. Hai huyện có đầu hơn 50 xã mà tên gọi đa phần đều có chữ Giao hay Xuân. Nghe đâu ở nơi ấy hồi đầu thế kỷ XX còn nhiều người có ngón chân cái bè ra mà người ta thường gọi là bàn chân Giao Chỉ. Thực hư ra sao không rõ, hay đó chỉ là một dị biệt của dân nhà nông.

Bà Nội tôi thì quê ở huyện Hải Hậu, nằm ở phía đông nam tỉnh Nam Định. Ông Bà tôi bỏ quê đi từ trước năm 1954, phiêu bạt sang Lào lập nghiệp rồi mới sang Pháp định cư cho tới cuối đời. Ông Bà tôi tuy sống mấy mươi năm ở Paris nhưng vẫn giữ phong cách của người miền quê Bắc bộ. Ông tôi vẫn thích ăn canh rau đay nấu với cáy, vẫn tự làm giò thủ, thịt đông những lúc Xuân về. Vẫn thích nghe lấy Kiều mà ông thuộc gần như toàn bộ. Chính Ông là người dạy tôi biết yêu truyện Kiều, biết yêu Quan Họ, hát Á Đào để từ đó tôi đam mê tất cả làn hơi của ba miền Nam Trung Bắc.

Tôi nghe kể là Ông tôi xin cưới được Bà tôi cũng trần ai lắm. Vì gia thế Ông là nhà nông và buôn bán. Bà tôi lại là con quan tri huyện. Nghe đâu cụ cố ngoại của tôi không cho cưới vì không môn đăng hộ đối. Thời bấy giờ xã hội Việt Nam vẫn phân chia giai cấp theo lớp Sĩ Nông Công Thương. Thương gia là hạng bét. Sĩ là đứng đầu.

Người nhà quan thì chỉ muốn kết thân với tầng lớp khoa cử như mình. Sau này ông tôi đi lính Tây, làm tới sĩ quan thì mới xin lấy được Bà tôi, vốn nổi tiếng là đẹp nhất vùng. Bà tôi thì đến khi tạ thế vẫn vấn tóc, ăn trầu. Tôi là đứa cháu trai hay ngồi tản mạn xem Bà vấn tóc, hay tèm trầu. Miếng trầu đầu tiên tôi được ăn là Bà chỉ cho tôi tèm như thế nào là trầu cánh phượng. Có lần lỡ tèm quá tay vôi, tôi bị rộp lưỡi đến cả mấy ngày trời.

Sau này phương tiện đi lại dễ dàng hơn thì Bà hay về thăm quê. Tôi cũng được 1 lần về thăm quê. Bà vui mừng lắm. Khi tàu về đến Ga Nam Định tôi đã thấy Bà lụ khụ đợi ở bến. Trông thật cảm động làm sao. Rồi từ Nam Định lại phải đi xe con mãi mới về đến quê. Đó cũng là lần đầu tiên tôi thấy ở trên cánh đồng quê chốc chốc lại sừng sững mọc lên một nhà thờ cổ có từ thời Tây mà kiến trúc đẹp không thua gì ở Pháp.

Khi ấy tôi hiểu là con cháu mà biết về bái tế tổ tiên là các cụ hãnh diện lắm. Tôi cảm thấy được sự gắn bó keo sơn với vùng quê của mình từ Ông Bà tôi. Nhưng kể từ khi Ông Bà tôi tạ thế, rồi đến Bố Mẹ tôi cũng ra đi, thì nẻo về quê càng trở nên xa tít. Sợi dây gắn kết chúng tôi với nguồn gốc của mình chừng như đứt gãy.

Mẹ tôi thì gốc ở Hà Nội. Con gái thắm phán. Nhà ở gần Bưu Điện. Mẹ tôi theo gia đình di cư vào Nam khi còn rất trẻ. Nhưng Mẹ tôi lại giữ được rất nhiều phong cách của người miền Bắc. Từ các món ăn cho đến ngôn ngữ và cung cách ứng xử. Bà Ngoại tôi mất sớm từ khi Mẹ và Dì tôi còn rất bé. Sau này anh em chúng tôi lớn lên

trong vòng tay của Di. Tôi cũng được về lại Hà Nội thăm họ hàng bên Mẹ tôi. Phần đông đều bị kẹt lại ở ngoài bắc sau năm 1954.

Cuộc trùng phùng đầy trở trêu oan nghiệt sau 1975, gia đình tôi chỉ cố giữ lại tình cảm họ hàng xem như là thành trì cuối cùng trước nghịch cảnh của thời cuộc.

Tất nhiên là gia đình tôi không thể sống ở Sài Gòn sau biến cố 1975. Nơi đó không còn là nơi dung thân cho gia đình tôi nữa. Mặc dù Ba Má tôi rất gắn bó với thành phố ấy vì nơi đó chất chứa biết bao kỷ niệm thời son trẻ. Nơi mà Ba Má tôi gặp nhau, gây dựng sự nghiệp, sanh con đẻ cái, tạo dựng bạn bè.

Vì là con út nên tôi thường được đi loanh quanh với Ba Má và được nghe Ba Má kể về từng góc phố, con đường của Sài Gòn mà tôi đâm ra cũng quyến luyến với thành phố này, mặc dù tôi rời nơi ấy từ tám bé. Nhưng như thế cũng đã đủ để tôi có cảm giác trở về nhà những khi tôi được về lại Sài Gòn. Nhưng bây giờ thì càng ngày tôi lại càng thấy thành phố tuổi thơ của tôi càng trở nên xa lạ. Quê hương ấy như đang trôi dần vào một cõi mệnh mông mờ ảo nào đó trong tâm trí.

Kể từ khi Ông tôi rời quê đi tha phương cho đến thế hệ tôi bây giờ cũng đã qua ngót nghét 70 năm với 3 thế hệ. Ông tôi đã rời Nam Định, “nào biết rằng đi chẳng trở về”. Ba tôi trôi dạt vào nam, lấy đất Sài Gòn làm quê hương mới. Rồi cũng lại một lần phiêu bạt muôn phương. Tôi bây giờ nhận Paris làm quê hương mới và cũng đã ở nơi này ngót nghét hơn nửa đời người. Nhưng tôi cảm nhận được rất rõ tình cảm của Ông tôi, rời của Ba tôi và bây giờ là của tôi :

Trăm năm đất khách đời phiêu lãng
Mãi nhớ làng quê thuở thiếu thời.

Tình cảm gắn bó mình với một mảnh đất có lẽ là một thứ tình cảm khó hiểu nhất. Bởi vì có tìm mãi tìm hoài cũng sẽ không tìm được nguyên nhân vì sao mình lại yêu tha thiết quê hương đó, dân tộc đó : Việt Nam.

80 năm cộng sản ngự trị ngoài bắc là khởi nguồn của lần Ông tôi bỏ xứ ra đi. Gần 50 năm cộng sản chiếm miền nam, cũng là nguyên nhân khiến cho Ba tôi bỏ xứ ra đi.

Còn tôi, bây giờ tôi không muốn về quê hương tôi nữa dù rằng tôi rất nhớ, tôi rất thương, tôi rất thèm những món ăn ngon, thèm mùi lúa mới, thèm cánh dân chài kéo lưới khi trời còn chạng vạng, thèm vỉu bát phở ở Hà Nội, Huế, Đà Lạt, Sài Gòn và nhiều thành phố khác và thèm biết bao hương vị Việt Nam... nhưng tôi mơ ước về một Việt Nam không cộng sản vì tôi tin rằng cộng sản chính là rào cản cho Đất Nước của tôi phát triển rực rỡ, không chỉ là thứ kinh tế man rợ, rùng rú mà là một sự phát triển bền vững dựa trên những giá trị lâu dài của nền văn hoá dân tộc trong một bầu không khí thật sự dân chủ và tự do.

Khi mà người Việt văn minh có được một nền tảng xã hội tân tiến, tất cả những quyền căn bản được tôn trọng. Tự do tư tưởng, tự do báo chí, tự do lập hội, tự do biểu tình, tự do lập đảng đối lập và tự do tham chính. Chỉ con đường Tự Do là con đường duy nhất để bao thế hệ được hãnh diện trở về.

Cáo chết ba năm quay đầu về núi. Người dẫu có chết ba đời thì cũng vẫn mong trở về cố quốc trong vinh quang và tự hào. Vinh quang làm nước Việt Nam văn minh dân chủ. Tự hào làm người Việt Nam văn hiến tự do !

*Mai đây trần thế gian nan trả
Một chút tình riêng gởi nước non*

*Khi tôi đăng bài thơ này. Một người em đã nhắn tin cho tôi ngâm ngùi rằng.
“Đó cũng là nỗi lòng của em và của những người trẻ dấn thân như bọn em”.*

Tôi mơ ước một ngày. Ông tôi. Ba tôi. Tôi và bao bạn bè khác được trở về trong niềm vinh quang và hãnh diện.

VIỆT NAM CỘNG HOÀ.

*Đình Đại
Xuân 2023*